

תורה ומידות טובות

פרשת תרומה | עלון מספר 218 | כניסת שבת: 17:14 (לנוהגים 40 דק' 16:54) יציאת שבת: גאונים: 18:06 ר"ת: 18:44

אורחות חיים

כשישב הצדיק רבי סלמאן מוצפי זצ"ל עם תלמידיו בציון הרשב"י והגו בתורה בשעות הלילה, הגיע למקום הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל עם שלושה מתלמידיו. רבי יהודה היה צעיר מרבי סלמאן בכעשר שנים. יושבים התלמידים ומחכים שרם רבי סלמאן ימשיך להסביר את הנלמד. אך לפתע הרב שותק הוא רומז לתלמידיו להמשיך לקרוא ללא הסבר.

תמהו התלמידים מאוד ושאלו: "מדוע הרב אינו מסביר?" השיב להם רבי סלמאן בתוכחה: "כיצד יכול אני להסביר. והלא נמצא איתנו כאן ראש הישיבה רבי יהודה, ואין אפתח פי לבאר בנוכחות גדול ממני בחכמה? נדהמו התלמידים לשמוע תוכחתו של רבי סלמאן. הם פנו לרבי יהודה בבקשה שיסביר להם את הנלמד. אך הוא סירב, באומרו כי רבי סלמאן גדול ממנו בשנים ובחכמה! לבסוף עשו מין פשרה ביניהם: כל אחד מהם קרא והסביר קטע אחר. (עולמו של לייק)

סיפר רבי הלל קופרמן שליט"א: "סיפתי להגראי"ל שטיינמן זצ"ל שאני עומד להוציא לאור את אגרת המוסר להרמב"ם. הוא שאל אותי אם ראיתי מה הוא

כותב על האמת והשקר, ובתוך הדברים אמר לי: "אני אינני מכיר אדם אחד שאומר רק אמת כל ימי חייו, הרבה אומרים אמת, אבל לא כל ימיהם!" לאחר שהוצאתי את הספר לאור, כשאגרת המוסר ערוכה וסדורה בו גם הבאתי בדברי ההקדמה את שאמר לי הרב שטיינמן, ניגש אחד מידידי והביא את הספר לפני הרב שטיינמן, והראה לו את שכתוב בשמו בהקדמה.

קרא הרב שטיינמן ולפתע נזעק: "זהו שקר! לא כך אמרתי!" "למרבה פליאתו של ידידי, המשיך הרב שטיינמן ואמר: "הוא כתב כאן בשמי ש"אין כמעט יהודי בעולמנו שדובר רק אמת". אני לא אמרתי "כמעט" אני אמרתי ש"אין כלל יהודי בדור הזה שאומר רק אמת..." "כשבאתי לפני הרב שטיינמן, נזף בי על השינוי שעשיתי בדבריו. אמרתי לו בהתנצלות שהתקשתי לכתוב שאין כלל בדורנו אדם שאומר רק אמת. והשיב לי: "בכל זאת צריך לדייק במה שאומרים". (מוסף ז"ק - וישג תש"פ)

זענייני הפרשה

מאת הגאון הגדול אב"ד בד"צ "זרע אמת" ואב"ד "יורה דעה" זורנו הרב נסים יעקב עטייה שליט"א

וזה כונת התורה שאמרה: "ויקחו לי תרומה", כלומר, בינם לבין עצמם, ועי"ז יהיה, ש"מאת כל איש אשר ידבנו לבו", רק ממנו "תקחו את תרומתי", אבל מאיש אשר לא ידבנו לבו, הוא לא יתן.

נאמר בתנא דבי אליהו (פסק יז, יט). כיון שאמרו ישראל "נעשה ונשמע", מיד אמר הקב"ה "ויקחו לי תרומה". וצריכים להבין, מה הקשר בין אמירת "נעשה ונשמע" ל"ויקחו לי תרומה"? אלא מסבירים המפרשים, דהנה איתא במדרש תנחומא (זופטיס יט): בזמן שיש שלום בישראל, אפילו עובדים עבודה זרה, אין מידת הדין נוגעת בהם, שנאמר (הושע ז, יז): "חבור עצבים אפרים הנח לו". ואם חלילה אין שלום ביניהם, מידת הדין שולטת בהם, דכתיב (סס ג, ט): "חלק לבם עתה יאשמו".

והנה ממה שאמרו ישראל נעשה ונשמע בלשון רבים, מוכח שהיה אחדות ביניהם, וידע כל אחד מה שבדעת חברו, דאל"כ, איך אמרו כולם פה אחד "נעשה ונשמע". וזה מה שגרם, שהקב"ה מחל להם על חטא העגל. והנה תרומת המשכן באה לכפר על חטא העגל, וכדאיתא במדרש תנחומא (ממוסר ח): יבוא זהב התרומה, ויכפר על זהב העגל. וזהו הכונה בתנא דבי אליהו, בשעה שאמרו בני ישראל נעשה ונשמע בלשון רבים, זה מראה שהיה אחדות ביניהם, לכן מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה, כדי לכפר על עון העגל. וזהו תוכחת מגולה, שהנה אנו רואים עד כמה מידת האחדות היא המידה החשובה ביותר, עד שאפילו שעבדו את העגל, הקב"ה היה מוכן לוותר, והעיקר היא האחדות בעם ישראל.

עוד מסבירים המפרשים, דהנה ישנם בני אדם אפילו שמקיימים מצוות, בכל זאת אין פיהם ולבם שוים בדבר, ואין כונתם לשם שמים, אלא להתפאר בהם נגד בני אדם. ובזאת יבחנו, במצוות שנוגע לחסרון כיס, אם הם לא חסים על ממונם ומפזרים כסף רב על המצוות, בזה מראים כי כל כונתם היא לשם שמים.

והנה, כאשר אמרו בני ישראל נעשה ונשמע, אמרו אומות העולם שאין כונתם לשם שמים, כיון שאין להם בזה חסרון כיס, לכן אין להם הפסד לומר נעשה ונשמע. ועל כן מיד אמר להם הקב"ה "ויקחו לי תרומה", דהיינו שיוציאו כסף מכיסם, והם נתנו אפילו יותר ממה שהיה צריך, וכמו שכתוב (שמות לא, ז): "והמלאכה היתה דים והותר". אם כן, בזה מוכח שכונתם היתה רק לשם שמים.

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וכו', זו. לכאורה קשה, שהיה צריך לומר קודם שיפרישו את התרומה, ואחר כך שיקחוה, כי שם תרומה לא נקרא רק לאחר הפרשה, ואין אמר שיקחו אותה קודם הפרשתה? אלא נראה שזהו שאמר הפסוק: "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי", כי כאשר האדם נדיב לב, ויש בלבו ובדעתו להפריש תרומה, כבר חל עליה שם תרומה, וזהו "תקחו את תרומתי", כי בלבו קדשה לשמים, ונקראת כבר תרומת ה'. וזהו "תקחו את תרומתי".

ויש לשאול מדוע הקדימה התורה את פרשת משפטים לפרשת תרומה ולא להיפך? אלא, מכיון שפרשת משפטים עוסקת בדברים שבין אדם לחבירו, לכן הקדימה אותה התורה, כדי ללמדנו איך אפשר לקחת תרומה, שצריך שתהיה לי, לשמי, לשם ה', לכן לימדה אותנו את הדינים וההלכות שיש בין אדם לחבירו, כגון שלא יגזול את חברו, ולאחר שהעניינים שבין אדם לחבירו יהיו מושלמים, אז אפשר להביא את התרומה. שהרי אדם שגזל את חברו והביא כסף לתרומת ה', עליו נאמר (מלאכי א, יג): "והבאתם גזול", שאינו עולה לרצון. לכן הקדימה התורה, ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, ואח"כ ויקחו לי תרומה.

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי וכו', זו. לכאורה קשה, שהיה צריך לומר ויתנו לי תרומה, ואם נאמר שזה חוזר על משה רבינו, שהוא יקח את התרומה מבני ישראל, א"כ היה צריך לומר קח לי תרומה בלשון יחיד?

אלא מסבירים המפרשים, דהנה יש בנותני צדקה שני מינים, יש הנותנים ברצון גמור ובנפש חפצה, ויש אשר אין נפשם חפצה ליתן צדקה, אבל אם יבוא אליהם איש חשוב ונכבד, לקבץ נדבה עבור איזה עני או דבר מצוה אחר, הוא מתבייש מאדם נכבד זה, ונותן את חלקו לדבר המצוה, אבל זה רק בעל כרחו מפני הבושה. והנה בנדבת המשכן רצה הקב"ה שתהיה כל התרומה מנדבת לב ורצון טוב, ולא שתהיה על ידי כפייה והכרח לשום נותן. וידע הקב"ה, שאם ילך משה רבינו לאסוף את התרומה, יהיו אנשים שיתנו צדקה רק בגלל הבושה, מפני שמתביישים ממשה רבינו, לכן אמר הקב"ה בלשון ויקחו, היינו שיקחו אחד מחבירו את התרומה, באופן שלא יצטרכו כל אחד ליתן למשה עצמו, ואז לא יתביישו אלו שאינם רוצים ליתן, וועי"ז כל הכסף יהיה רק מנדבת לב ורצון גמור.

אנו מתעתדים להוציא לאור ספר שו"ת נפלא של מורנו הרב הגאון הגדול ר' נסים יעקב עטייה שליט"א לכל המעוניין לסייע ולהקדיש להצלחה רפואה ולהבדיל לע"נ נא ליצור קשר בטלפון: 054-8416719

בית דין צדק זרע אמת

בית דין לענייני ממונות, גיטין, קידושין, היתר עסקא, עריכת צוואות מחיים, עריכת החיים, שלום בית

י"ג שבט תשפ"א

בס"ד

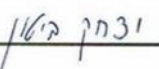
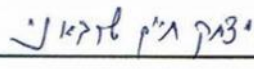
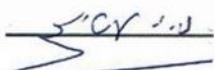
דעת תורה

"..ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע" (ירמיה ל, ז)

נמצאים אנו כעת בעיצומה של מגיפה רוחנית קשה הפוקדת את עם ישראל ורבים היו חללי המגיפה הרוחנית מחללי המחלות והחולאים השונים. לכן חובה על כל אחד ואחד מאיתנו לחזור בתשובה שלימה, ולהתחזק ביתר שאת ויתר עוז בתפילה מעומקא דליבא ובעסק התורה, כפי הדרך המקובלת לנו מאבותינו, ללא כחל וללא שרק. וכן להתחזק בגמילות חסדים ובצניעות, וכבר צווחו גדולי רבני קמאי על המכשלה הגדולה של חבישת פיאות נכריות לנשים נשואות על כל גווניה השונים. ועבירה גוררת עבירה, שעברו לחבוש פיאות משער אדם טבעי (כדי להדמות יותר ויותר לפרעות ראש) היפך כוונת התורה הקדושה במצוות כיסוי הראש ונוסף גם הוא על שונאינו כפי שנתברר שרובא דרובא של השיער הטבעי מיובא ברובו ממדינת הודו, והינו תקרובת עבודה זרה, ושיער זה מופץ ומתפשט בכל רחבי העולם, וקצר המצע מהשתרע ולהאריך בחומר האיסור. והפסוק צווח וצווח (דברים יג, יח) **"ולא ידבק בידך מאומה מן החרם וכו' ונתן לך רחמים וכו' ומכלל הן אתה שומע לאו. ונאמר (דברים כג, טו) "ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך"** ובתקופה זו שהצרות הולכות ומתגברות מי יודע אם בגלל זה אכן צווחי וצווחי ולית דמשגח בן, וחזקה על בני ישראל וכן על בנות ישראל הכשרות והצנועות שיצייתו לדעת תורה. והי רצון שהקב"ה יערה רוח טהרה על בני ובנות ישראל ויקיימו בזה (דברים יג, ו) **"ובערתך הרע מקרבך"**, וייטב להם כל הימים ויתברכו בבני חיי ומזוני ובכל מילי דמיטב ונזכה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו, ונזכה להושע בתשועת עולמים אמן.

ועל זה באנו על החתום

 ראש כולל הוראה ודיינות "חוקיו ומשפטיו לישראל"	 מררא דאתרא מב"ש א'	 אב"ד "זרע אמת" ובד"ץ "יורה דעה" ראש כולל הוראה ודיינות "אורות חיים משה" אשדוד
---	--	---

מעיינו המשפט

נזאת הגאון הגדול אב"ד בד"צ "זרע אמת" ואב"ד "יורה דעה" מורנו הרב נסים יעקב עטייה שליט"א

חמור שזה שיעבוד בעלמא, והוי כפועל שיש עליו שעבוד הגוף ולכן פטור בעה"ב מאונסין, וע"כ לא שייך לומר בו ממכר.

והנה ישנה מחלוקת בין הסמ"ע (ח"מ סי' ק"י סק"ט), לבין נתיבות המשפט (ח"מ סי' ק"י סק"ז) שהסמ"ע הסביר את דברי מרן השו"ע שבמקום שלא מצוי אונס בחפץ, כמו בשכרו למשא, א"כ כוונת המשכיר באומרו "זה" לטובת עצמו שלא יהיה משועבד לתת לו חמור אחר, משא"כ כשהאונס מצוי, כמו אם שכרו לרכיבה או לכלי זכוכית, כוונתו של המשכיר באומרו "זה" לטובת השוכר, דהיינו שהחפץ יהיה משועבד לו.

אמנם הנתיבות המשפט (סק"ז) חולק על הסמ"ע והסביר, שדוקא בשכרה לרכיבה, דבמה שאמר "זה" בא למעט שלא יצטרך לתת חמור אחר אם חלתה, ולכן אומרים שלא התכוין למעט ב"מתה", משא"כ בשכרה למשא, דאז אי"צ שלא יתן אחרת בחלתה, דממילא הדין כן א"כ אמרינן דבא למעט שלא יצטרך לתת אחר במתה, עיי"ש.

ועיין בגליון הגרעק"א (סי' ק"י ס"ג) שכתב בשם הטור והדרישה שבכל אופן שאינו משלם השכירות ומשלם השוכר רק עד הזמן שאירע הקלקול אין השוכר משתמש כלל בחפץ.

וכתב מרן השו"ע (ח"מ סי' ק"י ס"ג) לגבי שוכר חמור ומת דאם אין בדמיה לא ליקח ולא לשכור יש לשוכר תרעומת על המשכיר.

ועיין בפתחי חושן (הל' שכירות פ"ל הערה ל') שכתב בשם המאירי (נ"מ ע"ט) שדוקא אם יש לשוכר הפסד יש לו תרעומת. אולם עיין בתפארת ישראל (פסק השוכר את האומנין סק"ח) שמשמע מדבריו שאפילו אם אין לו הפסד גם בכה"ג יש לו תרעומת, וצ"ע. ובדרך אגב אזכיר מש"כ התפארת ישראל (ס"ג סק"ג) מדלא קאמר יש להם תרעומת זע"ז, קמ"ל דאין להם זע"ז שום חיוב אפילו לצאת ידי שמים.

כתב הרמב"ם (הל' שכירות פ"ה ה"א) וז"ל: השוכר את הבהמה וחלתה או נשתטית או נלקחה לעבודת המלך אף על פי שאין סופה לחזור אם נלקחה דרך הליכה הרי המשכיר אומר לשוכר הרי שלך לפניך וחייב ליתן לו שכרו משלם, בד"א בשכרה לשאת עליה משוי שאפשר להשליכו בלא הקפדה אבל אם שכרה לרכוב עליה או לשאת עליה כלי זכוכית וכיוצא בהן חייב להעמיד לו חמור אחר אם שכר ממנו חמור ואם לא העמיד יחזיר השכר ויחשוב עמו על שכר כמה שהלך בה, עכ"ל.

ובהשגת הראב"ד (ס"ג) כתב: השוכר את הבהמה וכו' בד"א בשכרה לשאת עליה משא וכו' עד אלא תרעומות. א"א אנשתטית קאי, ע"כ.

וכתב המגיד משנה (ס"ג) וז"ל: שזו היא הכוונה אם רוצה כל שכרו חייב להעמיד לו חמור אבל אם אינו רוצה כל שכרו לא, עכ"ל. ולא מחלק בין "חמור סתם" ל"חמור זה" דבכל אופן הדין כן. וזה שלא כדעת הטור בסי' ש"י שסובר שאם רוצה השוכר חמור אחר בדוקא, ב"חמור סתם" צריך המשכיר להעמיד לו חמור אחר, ואפילו אם צריך להוסיף דמים מביתו. וב"חמור זה" אי"צ להוסיף משלו אלא

שכר דירה מרוהטת ונתקלקל אחד המכשירים בבית על מוטל לתקנו? ומה הדין באופן שלא נתקלקל למזרי אולם עלול להגרם נזק לשוכר בשימוש על מי מוטל לתקנו?

אמנם בניד"ד, אין דין זה מצוי כ"כ למעשה, מכיון שקשה למכור חפץ כזה משומש, וגם אם יצליח, יתכן שיקח זמן רב עד שימצא קונה, ויתכן שעד אז כבר יגמר זמן השכירות.

והנה במק"א הבאנו מחלוקת ראשונים אם צריך קנין על העברת חפצים לרשותו או לא ודעת מרן השו"ע שאי"צ עוד קנין ורק החפץ עצמו משתעבד. ודעת הראב"ד (הוב"ל בטור) שצריך

קנין נוסף מלבד קנין השכירות, ואז משתעבדים כל נכסי המשכיר. אולם דעת הרי"ף, והרא"ש, והרשב"א, ורבנו יהונתן, והטור שאי"צ קנין נוסף, ובמישכת החפץ לצורך השכירות, נשתעבדו כל נכסי

המשכיר. ודעת הרמב"ם שאי"צ קנין אבל רק החפץ עצמו משתעבד לצורך השוכר ולא שאר נכסי המשכיר. וכך נראה דעתו של מרן וכמ"ש בב"י ושו"ע. וזהו גם כוונת הנתיבות המשפט (ח"מ סי' ק"י סק"ה) שהקשה ע"ד הסמ"ע. וכן הסמ"ע בעצמו כתב (ס"ג סק"ו) שזוהי דעת השו"ע, אלא שכתב שדעתו כהרא"ש, וע"ז הקשה הנתיבות המשפט. ועיין עוד בביאור הגר"א (ס"ג סק"ח) ובמחנה אפרים (הל' שכירות סי' כ"ב) מש"כ בניד"ד.

והנה מעיקר הדין מי ששוכר חפץ זה, כתב מרן השו"ע (ח"מ סי' ק"י ס"ג) בשוכר "חמור זה" דדינו חלוק שאם שכרו לרכוב עליה או לכלי זכוכית משועבדת הנבילה לשוכר שיכול למוכרה ולקנות, או אם א"א לקנות יכול לשכור בהמה אחרת, משא"כ אם שכרה למשא אינו חייב להעמיד לו אחרת, אלא ננותן לו שכרו של חצי הדרך ומניח לו נבילתו. וההסבר בזה הוא, שבחפץ בשעה שהוא מתקלקל קצת עלול המשתמש להנזק, לכן הדין הוא שהחפץ משועבד לשוכר. והיינו הדין של שכרו לרכיבה או לכלי זכוכית. ויש עוד דין אם שכרו למשא דדעת מרן השו"ע שאין החפץ משועבד לו. ולדעת הרמ"א אין נפק"מ בזה אם שכרו לרכיבה, לכלי זכוכית או למשא.

והנה בחמור ישנה הלכה שיכול למכור את הנבילה ולקנות או לשכור בהמה אחרת בדמיה, אולם זה לא שייך כ"כ לניד"ד מכיון שעד שיצליח למכור את החפץ המקולקל יעבור זמן רב, ויתכן שגם יעבור זמן השכירות, ולכן בניד"ד הדין הוא, שאם א"א למכור את המוצר המקולקל, משלם לו השוכר למשכיר רק על התקופה שהשתמש בחפץ.

והנה צריכים אנו להבין מה ההבדל בשוכר בית מחבירו שנמצא בו קלקול לבין שוכר חפץ ונתקלקל. ומצינו לנתיבות המשפט (ח"מ סי' ק"י ס"ג) ביאוריס סק"ג) דשאני דין שוכר "חמור זה" משוכר "בית זה", דבשוכר "בית זה" יש אומרים שאפילו אם נפל הבית צריך השוכר לשלם את כל דמי השכירות, מכיון ש"שכירות ליומא וממכר הוא", משא"כ בשוכר

שאלה: מי ששכר דירה מרוהטת עם מכונת כביסה, ומייבש כביסה, ומקרר חשמלי כדת וכדין עם חוזה שכירות עם כל הקניינים הדרושים לכן, והתקלקלה מכונת הכביסה, באופן שאינו יכול להשתמש בה, האם חייב המשכיר לתקנה? והאם יש חילוק אם המשכיר "חפץ זה" או "חפץ סתם"? ומה הדין אם התקלקל מכשיר שאפשר עדיין להשתמש בו, אולם עלול לגרום נזק לשוכר, כגון שמידי פעם כשמפעילים את מכונת הכביסה נעשה קצר חשמלי, ואח"כ אפשר שוב להפעילה, האם חייב המשכיר לתקן קלקול זה?!

תשובה: מקור דין זה בגמ' (נ"מ דף ע"ג-ע"ד) ובהרי"ף וברא"ש שם בסוגיא. וברמב"ם (הלכות שכירות פ"ה ה"א), וכן בטור ושו"ע (ח"מ סי' ק"י ס"ג) וז"ל הטור: מת החמור או נשבר שאינו ראוי עוד למלאכה בין שכרו לרכיבה בין למשאוי אם א"ל חמור סתם חייב להעמיד לו אחר ופי' הראב"ד דוקא שהקנה לו בקנין דאי לאו הכי במה נתחייב לו אין כאן אלא מי שפרע וכיון שמת לא שייך מי שפרע וא"א הרא"ש ז"ל כתב דבמישכת החמור נשתעבדו נכסי המשכיר להעמיד לו חמור עד אותו המקום אמר לו חמור זה אני משכיר לך ומת אם יש בדמי הנבלה ליקח אחר יקח ואם אין בדמיה ליקח ישכור אף על פי שמכלה הקרן ואם אין בדמיה גם לשכור אינו חייב ליתן לו חמור אחר אלא יתן לו שכרו הראוי לו עד כאן ויש לו עליו תרעומת והרמב"ם חילק בחמור זה בין שכרו למשא ובין שכרו לרכיבה דדוקא לרכיבה ימכור הנבלה וישכור אחר אבל למשא כיון דא"ל חמור זה אינו חייב ליתן לו אחר אלא נותן לו שכרו של חצי הדרך ומניח לו נבילתו ואינו מבין מה חילוק בין שכרו למשא או לרכיבה וכן השיג עליו הראב"ד וכו', עכ"ל. ועיין בדברי מרן הב"י (ס"ג), ובב"ח (ס"ג), ובדרישה (ס"ג סק"ג), מש"כ ליישב את דברי הרמב"ם.

יוצא לנו איפה מדברי הסוגיא והראשונים שם, שמעיקר הדין אם התקלקל החפץ כגון המכונת כביסה, והיא שווה כסף, יכול השוכר למכור לקנות בו חפץ חדש, ואם הוא לא שווה מספיק, באופן שכזה יכול השוכר לשכור בסכום זה חפץ אחר. ורק אם הוא לא שווה, מסתיימת השכירות, ומשלם השוכר על הזמן שגר בדירה. וכן פסק מרן השו"ע (ח"מ סי' ק"י ס"א) וז"ל: מתה הבהמה או נשברה, בין ששכרה לשאת בין ששכרה לרכוב, אם אמר לו: חמור סתם אני משכיר לך, חייב להעמיד לו בהמה אחרת; ואם לא העמיד, יש לשוכר למכור הבהמה וליקח בה בהמה אחרת, שוכר בדמים בהמה אחרת עד שיגיע למקום שפסק עמו, עכ"ל.

והנה מרן בב"י (ח"מ סי' ק"י ס"ג) הביא מחלוקת ראשונים, על מי מוטל הטיפול בחפץ. שרש"י (נ"מ ע"ה) ס"ל שבאומר "חמור זה" על המשכיר מוטל הטיפול בנבילה. וכתב שהרמב"ן חולק עליו וס"ל דעל השוכר מוטל הטיפול. ועיי"ש בדרישה (סק"ג) שהקשה ע"ד מרן הב"י וס"ל שעל השוכר מוטל הטיפול בנבילה. וכתב בסו"ד וז"ל: וכן משמע מלשון רבינו והרמב"ם (פ"ה ה"ב) וכל הפוסקים דהטיפול לשוכר, ע"כ.

המשך מעמוד הקודם זעייני המשפט

שהחמור עצמו משועבד לשוכר ליקח או לשכור אחר בדמיה.

ומרן השו"ע (ח"מ סי' ק"י ס"א) העתיק דברי הרמב"ם ומשמע שסובר כמותו. וגם את דברי מרן השו"ע אפשר להסביר כהסבר הרב המגיד בדעת הרמב"ם. ויוצא לנו שדעתו שאינו חייב להעמיד לו חפץ אחר, אלא"כ המשכיר רוצה את כל שכרו. ויסוד דין זה הוא שאם עלול להגרם נזק א"כ אינו יכול להשתמש עוד בחפץ המושכר, ולכן אם רוצה להמשיך השכירות, צריך המשכיר להעמיד לו חפץ אחר. וכמו שהסביר הסמ"ע סק"ד, שיש לחוש שמא תיפול בהמתו על הגשר ותיפול למים או באחד מהפחתים, או שהמשא ששכרו לצורכו הן כלי זכוכית והדומה לו שיתקלקלו כשיפלו מעל גבי הבהמה, משום הכי חייב להעמיד לו בהמה אחרת. ולדין יש נפק"מ במכשיר חשמלי שגורם לקצר, או בכסא ומיטה המושכרים, שהוא עלול להתפרק וני"ז עלול מי שיושב או שוכב עליו ליפול ולהנזק.

וישנה מחלוקת בין המ"מ להסמ"ע, דדעת המגיד משנה, בדין זה אין נפק"מ בין השכיר חפץ זה"ה ל"חפץ סתם", שבשניהם הדין כמו שכתבנו. אולם דעת הסמ"ע (ע"ס, סק"ה וסוסק"ה) שגם בזה יש נפק"מ, דדוקא אם השכיר לו חפץ סתם הדין כן שאין למשכיר שעבוד לשכור חפץ אחר אלא"כ רוצה לקבל את כל שכרו, משא"כ אם השכיר לו חפץ זה"ה א"כ משועבד המשכיר ליתן לו חפץ אחר. והדין הוא כמו שאם התקלקל החפץ לגמרי שאם יש בדמיה ליקח חפץ אחר יקח, ואם אין בדמיה ליקח ולא לשכור נותן לו שכרו על מה שהשתמש עד לזמן הקלקול.

והנה נתיבות המשפט (ע"ס זיאוריס סק"ד) הסביר את סברת הרמב"ם, במה שלא חילק בין חמור זה לחמור סתם עפ"י ד"ה תוס' (נ"מ ע"ט) שיש לחלק בין "בית זה" שנפל, דהדין הוא שהלך לו הבית, ואילו "חמור זה" ומת שהובילה משועבדת לשוכר.

היוצא מכל האמור לעיל להלכה: מי ששכר דירה מרוהטת עם מכשירים

חשמליים כגון מכונת כביסה, מייבש כביסה, ומקרר חשמלי והתקלקלו מוצרים אלו באופן גמור שא"א להשתמש בהם כלל, אם השכיר "חפץ סתם" צריך המשכיר לתקנו, או לתת לו חפץ חילופי.

ואם א"א לתקנו ולא נתן לו המשכיר חפץ חילופי צריך השוכר לשלם רק עבור התקופה שהשתמש בחפץ.

ואם השכיר "חפץ זה" צריך השוכר לשלם לו רק עבור הזמן שהשתמש בחפץ, ויש לו תרעומת על המשכיר.

ויש מחלוקת ראשונים באיזה פעולה משתעבדים החפצים שבדירה, שלדעת הראב"ד צריך קנין, לבד מקנין השכירות. ודעת הר"ף, רשב"א, ורא"ש, ורבינו יהונתן, והטור, ומרן (וכ"ד הרמב"ם) שאי"צ קנין נוסף.

ואם התקלקל אחד המטלטלים המושכרים ועדיין אפשר להשתמש בו, אך הוא עלול לגרום נזק לשוכר אם ישתמש בו, תלוי בדעת המשכיר, שאם רוצה המשכיר לקבל את כל דמי השכירות, חייב לתקנו או ליתן לו חפץ חילופי. ואם הוא מסכים להסתפק בדמי השכירות עד התקופה שהשתמש בה השוכר, אי"צ לתקנו או לתת לו חפץ חילופי.

וכל זה שאירע הקלקול שלא מחמת המשכיר, אבל אם אירע מחמת המשכיר, חייב המשכיר להעמיד לו חפץ אחר.

ואם נפלו פגמים שמפריעים לשוכר אבל אינם מונעים ממנו שום דבר מהותי, אלא טירחא יתירה, אין המשכיר חייב לתקנו. ובכל מקרה עדיף לבוא לפני בית הדין שבקי בדיני ממונות, ויפסקו את הדין לאמיתו. ויהי רצון שנזכה להגדיל תורה ולהאדירה ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בבריאות איתנה ונהורא מעליא אכי"ר.

ומתרצים שבית שנפל אינו עומד למכור אלא לבנותו, משא"כ חמור שמת עומד לימכר, ולפ"ז הסביר שבהמה שחלתה [וה"ה חפץ שהתקלקל ועדיין אפשר להשתמש בו] ולא עומדת למכירה ולכן אינה משתעבדת לשוכר למכירה. וכן בחמור סתם אין המשכיר חייב להעמיד לו חמור אחר, כיון שסברת הרמב"ם כסברת הרמ"ה (הוכ"ז בטור סי' ק"י) דכשאין לו בית משום שאינו יכול להשכיר דבר שאינו ברשותו, עכ"ד התיבות המשפט.

יוצא לפי זה, דאה"נ אם היה לו חפץ אחר בשעה שהשכיר לו חפץ הראשון, לדעת התיבות המשפט אם השכיר לו חפץ סתם ונתקלקל, אע"פ שעדיין אפשר להשתמש בו, מ"מ צריך להעמיד לו החפץ השני שברשותו.

עוד הסבירו המפרשים, שגם מרן השו"ע לא נקט באופן שהמשכיר יתקן את החפץ המקולקל, מכיון שמרן השו"ע דיבר בחמור שלא שייך לתקן אם נתקלקל, אבל נראה בפשיטות שבאופן שהחפץ עצמו משועבד לשוכר, שיכול למכור בכדי לקנות חפץ חדש, ברור שאם אפשר לתקן החפץ ישנה גם אפשרות לתקנו. וכ"כ בפתחי חושן (הל' שכירות פ"ג הערה א') עיי"ש. וכל זה דוקא כשהקלקול אירע שלא מחמת המשכיר, אבל אם אירע מחמת המשכיר, צריך המשכיר להעמיד לו חפץ אחר משלו או משל אחרים, דלא שאני מאירע אונס בבית, וכמבואר לעיל. ועיין עוד בהרמב"ם (הל' שכירות פ"ה ה"ו), ובטור (ח"מ סי' ק"י"ז).

ואם נפלו פגמים שמפריעים לשוכר אולם אינם מונעים אותו שום דבר מהותי, אלא גורמים טירחא יתירה, כתבנו במק"א שאין המשכיר צריך לתקנו ואין לשוכר עליו כלום.

בית דין צדק ובית הוראה "זרע אמת" יצא צדק ותר צדף הלך אחר בית דין... (מנהגדן לב)

בית הדין לענייני ממונות | אישות | צואות | ירושות | הסכמי גרושין | קידושין | סיוע בעריכת חוזים | שלום בית

בנשיאות ובראשות אב בית הדין בד"צ "זרע אמת", בד"צ "יורה דעה", וראש כולל הוראה ודיינות "אורות חיים ומשה" אשדוד

אב"ד מקודש הרה"ג יעקב נסים עטייה שליט"א

ובהרכב הדיינים המצויינים: מרא דאתרא רמב"ש א' הרה"ג יצחק שרבאני שליט"א

ראש כולל הוראה ודיינות "חוקיו ומשפטיו לישראל" הרה"ג יצחק ביטון שליט"א

הדיין המצויין רב שכונת מקור ברוך ירושלים הרה"ג אהרון ירחי שליט"א

שעות פעילות בית הדין: בכל יום שני או רביעי בין השעות 14:30 - 18:30

באחד מסניפי בית הדין: שפת אמת 5 בית שמש / שכונת הבוכרים ירושלים / האדמו"ר מבעלז 39 אשדוד

לשאלות בענייני בית הדין פתיחת תיקים וכו' בפלאפון 054-8416719 (טלפקס: 02-9990043)

העלון יוצא לאור להצלחת הגה"צ נשיא מוסדות אורות חיים ומושה

הרה"ג דוד חנניה פינטו שליט"א

ולע"נ מרת אימו הצדקת מודלן מזל בת מוחה שמחה ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.